

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego**

Warszawa, dnia 18 października 2010 r.

**Pan
Marek Radziwon
Dyrektor
Instytutu Polskiego w Moskwie**

KNO-4101-03-10/2010
P/10/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował realizację przez Instytut Polski w Moskwie (*Instytut*) zadań w zakresie promocji kultury polskiej na terenie Federacji Rosyjskiej w latach 2009-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 24 września 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację przez Instytut zadań związanych z promocją kultury polskiej na terenie Federacji Rosyjskiej.

Formułując ocenę pozytywną, NIK uwzględniła zakres i różnorodność zrealizowanych przez Instytut działań na rzecz promocji kultury polskiej. Podjęte przez Instytut działania promocyjne obejmowały najważniejsze dziedziny kultury polskiej, w tym wiedzę o Polsce i jej historii, malarstwo, fotografię, film, teatr, muzykę, język i literaturę polską.

W latach 2009-2010 (I półrocze) Instytut na działalność programową wydatkował – w przeliczeniu na PLN – łącznie 896,4 tys. zł, w tym: w 2009 r. – 561,2 tys. zł, w I półroczu 2010 r. – 335,2 tys. zł. Koszty działalności programowej stanowiły odpowiednio 32,6% oraz 36,1% kosztów ogółem Instytutu.

W ww. latach Instytut zorganizował lub współorganizował 342 przedsięwzięcia (217 – w 2009 r., 125 – w I półroczu 2010 r.), w tym: w swojej siedzibie – 100 (76 – w 2009 r., 24 – w I półroczu 2010 r.), na terenie Moskwy – 177 (91 – w 2009 r., 86 – w I półroczu 2010 r.), w 28 innych miastach Federacji Rosyjskiej – 50 (35 – w 2009 r., 15 – w I półroczu 2010 r.).

Instytut promował polską kulturę również poprzez wydawnictwa oraz prowadzenie strony internetowej, biblioteki, kursów języka polskiego. W wyniku działań promocyjnych Instytutu polska kultura została zaprezentowana na międzynarodowych festiwalach, wystawach i konkursach organizowanych na terenie Federacji Rosyjskiej, a także w renomowanych salach koncertowych Moskwy.

Warta podkreślenia jest także aktywność Instytutu w pozyskiwaniu miejscowych instytucji kultury i ośrodków społeczno-politycznych oraz ich przedstawicieli do współorganizacji i pełnienia roli partnerów działań promocyjnych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na nieterminowym przedkładaniu planów i sprawozdań z działalności promocyjnej, niezrealizowaniu w I półroczu 2010 r. projektów promujących naukę oraz nieorganizowaniu w 2009 r. wizyt studyjnych.

1. Instytut nieterminowo przedłożył Ministerstwu Spraw Zagranicznych sugestie zadań na rok 2010 oraz sprawozdanie z realizacji zadań w 2009 r.

Sugestie zadań na 2010 r. zostały przedłożone z dwumiesięcznym opóźnieniem w stosunku do terminu (10 grudnia 2009 r.) określonego w § 28 pkt 3 w związku z § 17 ust. 2 zarządzenia nr 25 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 23 listopada 2009 r. w sprawie planowania i sprawozdawczości w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, przedstawicielstwach dyplomatycznych, stałych przedstawicielstwach przy organizacjach międzynarodowych, urzędach konsularnych i instytutach polskich (Dz. Urz. MSZ Nr 6, poz. 89). Natomiast sprawozdanie z realizacji zadań w 2009 r. zostało przekazane 26 dni po terminie (15 stycznia 2010 r.) ustalonym w § 21 ust. 1 ww. zarządzenia nr 25.

2. W badanym okresie Instytut nie w pełni realizował zadania, wynikające z Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

W 2009 r. Instytut nie organizował wizyt studyjnych w Polsce dla przedstawicieli środowisk opiniotwórczych państwa przyjmującego, co było niezgodne z § 69 ust. 2 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, nadanego zarządzeniem nr 8 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 24 marca 2009 r. (Dz. Urz. MSZ Nr 2, poz. 12, ze zm.).

W kwartalnych planach działalności na 2010 r. Instytut nie zaprogramował przedsięwzięć na rzecz promocji nauki polskiej, mimo że – zgodnie z § 78 ust. 1 pkt 1 Regulaminu organizacyjnego MSZ, nadanego zarządzeniem nr 30 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 31 grudnia 2009 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Ministerstwu Spraw Zagranicznych (Dz. Urz. MSZ Nr 7, poz. 111) – ma on spełniać funkcję centrum upowszechniania wiedzy m.in. o potencjale naukowym Polski.

Decyzja Instytutu o ograniczeniu projektów związanych z nauką, w tym historią, pozostawała ponadto w sprzeczności z wytycznymi MSZ na lata 2009-2010, w świetle których specyfika relacji polsko-rosyjskich powoduje, iż projekty o charakterze historyczno-naukowym mają szczególne znaczenie dla budowy wzajemnego zrozumienia.

Należy wskazać, że zgodnie z § 34 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego z dnia 24 marca 2009 r. oraz § 36 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego z dnia 31 grudnia 2009 r., placówki zagraniczne uczestniczą w realizacji zadań Ministra Spraw Zagranicznych zgodnie z jego wytycznymi i poleceniami.

Ponadto uwagi NIK dotyczą nieopracowania wieloletniego programu działalności Instytutu, uwzględniającego system monitoringu i ewaluacji skuteczności realizowanych działań na rzecz zbudowania pozytywnego wizerunku Polski. Stwierdzono, że Instytut realizuje zadania planowane w cyklu rocznym, które następnie są uszczegóławiane w planach kwartalnych. Natomiast nie zostały podjęte działania na rzecz opracowania wieloletniego programu działalności Instytutu.

W ocenie NIK perspektywiczne planowanie działalności w zakresie dyplomacji publicznej i kulturalnej, polegające w szczególności na określaniu kierunków jej rozwoju, celów i wskaźników realizacji oraz diagnozowaniu obszarów problemowych, ma istotne znaczenie dla wypracowania spójnej i długofalowej polityki promocyjnej Polski.

Należy podkreślić, że – zgodnie z postanowieniami ww. Regulaminów organizacyjnych MSZ, obowiązujących w latach 2009-2010 (§ 34 ust. 2 pkt 1 i 2 Regulaminu z dnia 24 marca 2009 r. oraz § 36 ust. 2 pkt 1 i 2 Regulaminu z dnia 31 grudnia 2009 r. – do zadań ogólnych placówek zagranicznych, w tym Instytutów Polskich, należało aktywne uczestniczenie w procesie formułowania i realizowania polityki zagranicznej, w szczególności wypracowywanie koncepcji, proponowanie rozwiązań i zgłaszanie inicjatyw w zakresie właściwości merytorycznej, a także przygotowywanie projektów m.in. programów, planów, analiz, opinii, wniosków.

Ustalono, że Instytut nie wypracował systemu monitoringu i ewaluacji efektywności swojej działalności, mimo iż dysponował odpowiednimi narzędziami, w tym przede wszystkim gromadził recenzje prasowe oraz dane liczbowe dotyczące frekwencji organizowanych przedsięwzięć.

W ocenie NIK istnieje konieczność dalszego rozwoju powyższych narzędzi oraz wdrożenia praktyki planowania szczegółowych celów działalności w zakresie dyplomacji publicznej i kulturalnej i mierników ich osiągnięcia.

Brak powyższych celów i mierników działań promocyjnych, zdaniem NIK, uniemożliwia jednoznaczne określenie wpływu działalności Instytutu na budowę wizerunku Polski jako kraju o bogatym dziedzictwie kulturowym, a także nie pozwala na zwymiarowanie efektów działalności promocyjnej i w konsekwencji uniemożliwia dokonanie oceny skuteczności zrealizowanych przez Instytut zadań.

NIK wskazuje również, że zarówno zakres, jak i formy promocji kultury polskiej podejmowane przez Instytut są ograniczone ze względu na usytuowanie jego siedziby na terenie Ambasady RP. Brak swobodnego dostępu do Instytutu powoduje znaczące utrudnienie realizacji zadań, ogranicza grono ich odbiorców, a także pozbawia dostępu do biblioteki, która stanowi największy na terenie Federacji Rosyjskiej księgozbiór polski. Należy podkreślić, że jedną z przyczyn niepozyskania odrębnej nieruchomości na potrzeby Instytutu jest dotychczasowe niezawarcie umowy o utworzeniu i działalności Instytutów Polskich w Federacji Rosyjskiej i Rosyjskich Ośrodków Kultury i Nauki w Rzeczypospolitej Polskiej, która regulowałaby status Instytutu.

Przedstawiając Panu Dyrektorowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o realizację następujących wniosków pokontrolnych:

1. Terminowe sporządzanie planów i sprawozdań z realizacji działań promocyjnych.
2. Realizację zadań określonych w Regulaminie organizacyjnym MSZ, w tym uwzględnianie w rocznych i kwartalnych planach działalności projektów promujących naukę polską oraz organizację wizyt studyjnych.
3. Rozważenie opracowania wieloletniego programu działalności Instytutu, formułującego szczegółowe cele oraz mierniki, służące ocenie efektywności i skuteczności podejmowanych działań.

Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Dyrektora o przesłanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.